

Nechceme radšej české učebnice?

V susedných krajinách majú učebnice, ktoré získavajú prestížne medzinárodné ceny. Slovenským sa takéto počty vyhýbajú.

O kvalite slovenských učebníc môže mnohé vypovedať aj skutočnosť, že chýbajú medzi ocenenými v rámci rozmanitých medzinárodných súťaží. Zatiaľ čo učebnice z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Slovinska, Srbska, ale aj [Bulharska](#) sú nositeľkami prestížneho ocenenia Best Schoolbook Awards, ktoré sa pravidelne udeľuje na knižnom veľtrhu vo Frankfurte, Slovensko ešte podobný úspech nezaznamenalo.

Napríklad české vydavateľstvo Fraus si z nedávno skončeného veľtrhu odnieslo za učebnice hneď dve ocenenia. Učebnica matematiky pre 6. ročník základných škôl bola v prvom ročníku súťaže Best European Schoolbook Awards ocenená striebornou medailou a učebnica dejepisu pre 6. ročník získala bronzovú medailu v súťaži EEPG Best Schoolbook Awards.

Jeden predmet, jedna učebnica

Napriek tomu, že žiadna zo spomínaných súťaží nám o kvalite našich učebníc nedáva priamu informáciu, predsa len si na základe nich môžeme nepriamo vytvoriť obraz o stave nášho učebnicového prostredia. Do súťaže EEPG Best Schoolbook Awards sa môže zo Slovenska zapojiť len vydavateľstvo Didaktis, ktoré je ako jediné členom Združenia európskych vydavateľov vzdelávacej literatúry. Didaktis však za svoje učebné texty nezískalo ocenenie ani raz, pretože sa zameriava skôr na vydávanie doplnkových učebníc, akými sú zbierky testov a publikácie pripravujúce na maturitu. Súťaž Best European Schoolbook Awards je síce otvorená pre všetky európske vydavateľstvá, ale zo Slovenska do nej neprihlásili ani jednu učebnicu.

Ak sa v porovnaní s tým zameriame napríklad na ocenenú českú učebnicu matematiky pre 6. ročník, odborná porota na nej zhodnotila, že „veľmi úspešne kombinuje [matematické](#) vzorce a cvičenia s vizuálnymi prvkami. Kresby sú nielen zábavné a vtipné, ale elegantne prepojené s matematickými úlohami". Dôležitá je tiež skutočnosť, že česká učebnica je spracovaná aj do interaktívnej podoby.

Tieto informácie nás môžu presvedčiť o tom, že na Slovensku by sme podobne zaujímavú učebnicu hľadali len ťažko. Ani súčasný vývoj nám nedáva nádej, že by sa situácia v tejto oblasti mohla zlepšiť. Učebnicová politika totiž zostala aj po zavedení školskej reformy veľmi zviazaná, ministerstvo školstva uvažuje len v perspektíve jednej učebnice pre každý predmet. Stav zhoršuje aj neovládnutá situácia v oblasti organizačného zabezpečenia, ktoré sprevádza nielen zlé načasovanie (takmer vylučujúce, aby nové učebnice boli kvalitné), ale aj pochybnosti o transparentnosti výberu jednotlivých víťazov.

Trh s učebnicami

Česká republika naopak môže byť príkladom, že otvorený učebnicový trh dokáže vygenerovať kvalitné vydavateľstvo. V Česku na rozdiel od Slovenska jestvuje v oblasti vydávania učebníc bohatá konkurencia. Pre jeden predmet existuje viacero rozmanitých učebníc a školy si môžu vyberať zo širokej ponuky. Štát si kontrolu nad ich kvalitou a korektnosťou udržiava prostredníctvom tzv. schvaľovacej doložky, ktorá je podmienkou, aby

škole učebnicu preplatil. Podobný systém síce máme aj u nás, ale pravidlá udeľovania schvaľovacej doložky sú tu natoľko komplikované, že odrádzajú súkromné spoločnosti od toho, aby sa doň zapojili. Okrem toho schvaľovaciu doložku nemá možnosť získať každá učebnica, ktorá spĺňa všetky požiadavky, ako je to v Česku, ale len tá, ktorá zvíťazí v konkurze.

Celý proces sťažuje aj skutočnosť, že na autorov a vydavateľov učebníc sa vyhlasujú osobitné konkurzy. Do súťaže tak nevstupuje zohratý tím autorov a vydavateľstiev, ako je to v Česku, ale súťaž je rozdelená na dve etapy, ktorých víťazi musia cestu k sebe ešte len hľadať.

Ak neodstránime tieto bariéry, ťažko môžeme očakávať, že na Slovensku vzniknú kvalitné učebnice, ktoré by v medzinárodných súťažiach mohli konkurovať tým zo zahraničia. Keďže vyhliadky v tejto oblasti nie sú dobré, bolo by vhodné pouvažovať, či by nebolo lepšie rovno kúpiť a mierne prispôbiť učebnice od Čechov. Mohli by sme začať napríklad matematikou pre 6. ročník.

(Autor je spolupracovník inštitútu INEKO a vysokoškolský pedagóg)

utorok 1. 12. 2009 22:00 | Michal Rehúš